

Hajdicsné Varga Katalin

∴ Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
∴ hajvarka@gmail.com

HONVÉDELEM ÉS NEVELÉS MAGYARORSZÁGON

Education and Home Defense in Hungary

Obrana domovine i vaspitanje u Mađarskoj

A tanulmány ismerteti, hogy a rendszerváltozás nyomán csaknem teljesen megszűnő, ugyanakkor a magyar történelemben, nevelésben nagy szerepet játszó honvédelmi, hazafias nevelés milyen törekvések, módszerek segítségével került vissza a köznevelésbe és a felsőoktatásba. E nevelési terület marginalizálódásának oka volt többek között a sorkatonaság megszűnése, s ennek következtében egyfajta társadalmi alulértékelés. A honvédelmi nevelés visszakerülését az oktatásba nagymértékben segítette, hogy új tanulási-tanítási módszerrel, távoktatással zajlik, melynek rendszere céltudatos munka nyomán épült fel, igazodva az internet nyújtotta lehetőségekhez. Kutatásunkat a két oktatási szint nevelési rendszerének feltérképezésével végeztük. Feltártuk a hazafias, honvédelmi nevelés két iskolarendszerű, jól működő alrendszerét: a felsőoktatásban az egy féléves, választható tantárgyként e-learning módszerrel oktatott honvédelmi ismereteket, valamint a katonai alapismeretek közismereti, választható érettségi tantárgyat és az utóbbi oktatására felkészítő pedagógus-továbbképzéseket. A polgári felsőoktatásban Honvédelmi alapismeretek tárgyat tanulónak a tantárgy és az e-learning iránti attitűdjét kérdőíves vizsgálattal mértük, s megállapítottuk, hogy a még eredményesebb tanuláshoz nagyszámú változatos online anyagot, feladatlapot, próbavizsga-lehetőséget kell teremteni.

Kulcsszavak: katonapedagógia, hazafias nevelés, katonai alapismeretek, felsőoktatás, e-learning

BEVEZETÉS

A magyar rendszerváltozás kezdetén nemcsak tovább folytatódott a honvédelem, a honvédelmi nevelés háttérbe szorulása Magyarországon, hanem fel is erősödött az 1980-as években elkezdődött folyamat. Ebben a negatív irányú változásban fordulatot a 2000-es évek hoztak, amelyben döntő szerepe volt annak, hogy új szövetségi rendszerhez, a NATO-hoz csatlakoztunk (1999). Magyarország biztonságpolitikai környezetének átalakulása, továbbá a rendszerváltozás eredményeként kibontakozó társadalmi fordulatok a Magyar Honvédség strukturális átalakításán túl, egyúttal a szervezet társadalomban betöltött szerepét

is meghatározták. Az önkéntes haderő szervezeti humánpolitikájának és társadalmi kapcsolatainak a változása több, egymással szorosan összefüggő kérdést vetett fel. Mivel nem létezik már sorkatonai szolgálat, a fiatal generáció hogyan és mikor szerzi meg a honvédelemmel kapcsolatos ismereteket? Milyen módon lehet a lakossággal, főképpen az ifjúsággal kiépíteni és megerősíteni a kapcsolatot, ami katonai munkavállalókat jelenthet a honvédelem, hazafiság, katonaelet ismereteinek, kompetenciáinak a megszerzése révén.

Választ kapunk egy 1998-as tanulmányból: „A honvédelem az egész társadalom ügye.” A szerző megfogalmazza és megmagyarázza ennek az igényét és lényegét: „az ország biztonságának, védelmi képességének fenntartása, az ezzel járó kötelezettségek teljesítése az állampolgárok részéről áldozatokkal jár. Nem mindegy, hogy az érintettek ezt rájuk erőltetett kényszernek, vagy tudatosan vállalt, saját érdekeik érvényesülését segítőnek minősítik. Az utóbbi helyzet elérésében nagy szerepe van a hazafias és honvédelmi nevelésnek, oktatásnak, amely valamilyen formában és módszerekkel minden országban folyik” (BOGNÁR 1998).

Mivel a honvédelmi felkészítés fontos, az Alaptörvény által is deklarált társadalmi érdek, ezért az államnak – a lakosságtól elvárt ismeretek biztosítása érdekében – gondoskodnia kell arról, hogy az állampolgárok e tudásra szert tehessenek. Ez a társadalmi igény jelenik meg a 2012-ben elfogadott Nemzeti Alaptantervben, amely kiemelt figyelmet fordít a fiatal nemzedék hazafias nevelésére, honvédelmi identitástudatának kialakítására, a honvédelem ügyéhez történő pozitív hozzáállás folyamatos fejlesztésére.

A hazafias nevelés fontosságának felismerésében és az oktatási rendszerbe való integrálásában törvényi háttérrel biztosítanak azok a dokumentumok, amelyek egyre behatóbban foglalkoznak a kérdéssel. Magyarország honvédelmi miniszterének a „Magyar Honvédség tartalékos rendszere oktatási fejlesztéséhez kapcsolódó egyes feladatokról” szóló MH-utasításában foglaltaknak megfelelően az MH önkéntes tartalékos rendszerének védelmi tartalékos komponense 2011. január 1-jén megkezdte működését. Ezt követően jelent meg az ehhez kapcsolódó kormányhatározat 3. pontja, amely a nemzeti erőforrások minisztere és a honvédelmi miniszter részére az alap-, közép- és felsőfokú oktatási intézményekben az állampolgári, honvédelmi ismeretek terjesztését célzó program kidolgozását és bevezetését adja feladatul. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 21.§ (1) j) pontja pedig a kormány feladatai közé sorolja a köz- és a felsőoktatás keretein belül a honvédelmi nevelés programjának végrehajtását.

A hazafias és honvédelmi nevelés jelenleg két iskolarendszerű, eredményesen működő alrendszerre épül: a felsőoktatásban egy féléves, választható tantárgyként e-learning módszerrel oktatott honvédelmi ismeretekre, valamint a katonai alapismeretek közismereti, választható érettségi tantárgyra. Az egyetemi képzésben 2007-ben indult a tárgy oktatása, Honvédelmi alap-

ismeretek néven választhatják a hallgatók. A tendenciák alapján levonható az a következtetés, hogy egyre több intézményben egyre több diák hallgatja ezt a tantárgyat.

A HAZAFIAS-HONVÉDELMI NEVELÉS CÉLJAI ÉS MÓDSZEREI

A nevelés irányát a nevelési cél határozza meg, amelynek tartalma attól függ, hogy az adott társadalom mit tart értéknek, követendőnek. Ha a haza, katona stb. fogalmak előfordulását vizsgáljuk, azonnal szembeütnik, hogy Spártában a bátor, a hazájáért mindent feláldozó katona, Rómában a szónok, katona és hivatalnok nevelése állt a középpontban. Az athéni embereszmény a „kalokagathia” elvének felelt meg, a férfiak egyszerű emberként is képesek voltak hőssé válni, ezért háború esetén mindenki kötelességének érezte, hogy harcoljon (szervezett hadseregük azonban nem volt). A nevelést magántanítók végezték, állami intézmény csupán egy volt, ahol politikai és katonai előkészítő képzést kaptak 15 éves koruktól a fiúk. A 15–17 éves fiúkat melephéboszoknak (’jövendő ephébosz’) nevezték, megkülönböztetésül a 18–20 éves ephéboszoktól, akik szervezett katonai kiképzést kaptak: gyakorlatként részt vettek a határok védelmében, vagy Athén kikötőjében teljesítettek rendőri feladatokat. Eskütel után határőrszolgálatot teljesítettek, ezután váltak teljes jogú athéni polgárrá. A lovagság a középkorban egyfajta életmód volt, és háború esetén az uralkodó szolgálatában fegyveres erejének jelentős fegyvernemeként is rendelkezésre állt. A lovagi nevelés hétéves kortól nem iskolákban, hanem főúri udvarokban folyt.

Magyarországon a XVI. századtól a főúri udvarok sok esetben a végvidékeket kormányzó központok is voltak, ezért a képzés bemutatta a végvidékek vezetési gyakorlatát is. Az ifjak a képzésben a szakmai ismeretek helyett inkább csak katonai nevelést kaptak, aminek három pillére a hagyománytisztelet és az erkölcsös életmód, a fegyelem és az engedelmesség, a hűség és az istenfélelem volt. A XVII. században változott a katonai képzés jellege: képzőintézményekben történt a nevelés, szervezett, átgondolt oktatás formájában. Ennek hármas oka volt: egyrészt az Oszmán Birodalom már a nyugati országokat is fenyegette, tehát szükség lett ütőképes, hatékony, képzett keresztény hadseregekre, másrészt a század hadügyi változásai, az úgynevezett hadügyi forradalom létrehozta az állandó, létszámukban is jelentős hadseregeket, harmadrészt ugyanabban az időben a pedagógia önálló tudomány lett. Nálunk a XVII. századra az európai gyakorlattal szemben nem alakult ki állandó, ütőképes hadsereg, a tiszti rangot vagy vásárolták, vagy a nemesi származásból egyenesen következett a tiszti beosztás. A XVIII–XIX. század neveléstörténeti jellemzőiből a korszak katonai képzésére is ható tényező olvasható ki: a szakmák, így a katonai szakma ismerete, a hozzáértés államilag megfogalmazott igény lett; az oktatás, benne a szakmai és a katonai oktatás köz- és állami ügy lett; az iskolarendszer módot

adott a szelekcióra, új iskolatípusok és azoknak alsó és felső szintjei alakultak ki. A reáliskola, valamint a „fő-” és az „al-” szintek a későbbiekben a katonai képzésben is megjelentek. Ebben az iskolatípusban számos katonai szakmai ismeret is a tananyagba került, mivel az ismeretek egymásra hatása, a leendő katonai vezető réteggel szembeni elvárások a széles körű elméleti ismereteket is igényelték (pl. polgári és katonai építészet, földrajz és terepismeret, történelem és hadtörténelem stb.) (MIKLÓS 2009).

Hazafiság, hazaszeretet, honvédelem – ezek a fogalmak végigkísérik a történelmünket, s mára sem vesztek értékükből. Mindaz, ami a hazaszeretet, nemzetszeretet, hazafiasság, honvédelem fogalmába beletartozik, a magyar pedagógia, nevelés-oktatás összes időszakában megvalósítandó nevelési célként volt jelen.

A tudományos pedagógia eredményeit a magyar nevelésügyben először foglalta össze 1905-ben megjelent könyvében Weszely Ödön. 1932-es második, bővített kiadásában a hazafias nevelés címszót az állampolgári nevelés témakörében találjuk. Meghatározásában találjuk mindazokat a tartalmakat, amik ma – az EU tagjaként – vállalhatóak a számunkra: „Szinte képtelenségnek látszik, hogy valamely állam polgára a saját hazájának érdekei ellen foglaljon állást. Mindenesetre megértőnek és igazságosnak kell lenni más állam polgáraival szemben, de természetes érzelmeit azért senki sem tagadhatja meg. Hiszen hazáját, azt a területet, melyen született és él, melyen boldogulni akar, amelyhez ezer szál köti, szeretnie kell. [...] A hazafiság elsősorban hazaszeretetet, de aztán ezen felül a nemzet szeretete. Ezért a hazafias nevelés nemzeti nevelés. Csak ezen át emelkedhetünk föl az emberiséghez, kiterjesztve a humánus érzést, az embertárs megbecsülését és szeretetét az egész emberiségre” (WESZELY 1932: 159).

Napjaink iskolájára nagy felelősség hárul a felnövekvő nemzedék ilyen irányú nevelésében is, az etikus nemzettudat, a haza védelme felelősségének kialakításában. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók fejlődését (értelmi képességek, testi-lelki, szociális stb.). A cél az, hogy a NAT-ban, a helyi tantervekben megjelenített alapvető, közös követelmények, továbbá a műveltségterületek feldolgozása hasznosítható ismereteket, élményeket, követhető példákat adjon a hazában, hazáért élő, dolgozó, tenni akaró és tudó emberekről, tevékenységeikről, segítve a pozitív beállítódások, magatartások, szokások kialakulását (FÜRSTNÉ KÓLYI 1998).

1998-ban az *Iskolakultúra* című neveléstudományi folyóirat két száma is foglalkozott a honvédelemmel. A hazai és európai biztonsági feladatok megfogalmazásához nyújtott a pedagógusok számára bőséges ismeretet a Honvédelmi Minisztérium támogatásával létrehozott 1998/4. és 1998/10. szám. A témánkhoz szorosan kötődő első szám, amely a Honvédelem és katonapedagógia alcímet viselte, a NATO-csatlakozás kapcsán született, a Maastrichti Szerződés, az Európai Unió, a schengeni egyezmény, a területi szuverenitás, az országvédelem

gondolatköreire épült. A tematikus számban többek között Bábosik István is jelentkezett; munkájában az iskola hazafiaságformáló szerepéről szólt. A hazafias eszmék megjelenítése hagyományosan a közösségivé nevelés egyik formájának, a nemzeti szocializációnak a tradicionális terepe: a nemzeti közösség fejlesztéséhez hozzájáruló hazafias nevelés minden nemzetállam – s az annak igényeit szolgáló nemzeti pedagógiai – része (GÉCZI 2006). „A hazafias nevelés keretében lényegében a nemzet érdekeinek adekvát konstruktív szokások, példaképek, eszményképek és meggyőződések közvetítése, elfogadtatása és megerősítése folyik a gyakorlatban. Amennyiben ez a munka sikeres, a neveltek magatartása, tevékenysége, aktivitása közösségfejlesztő jelleget ölt, belső indíttatásra, külső ösztönzés vagy kontroll nélkül is, a kialakult demokratikus nemzeti beállítódás, illetve az azt alkotó értékes szükségletek befolyására” (BÁBOSIK 1998: 48).

Az oktatáspolitikus Gondolatok a hazafias nevelésről című írásában azt hangsúlyozta, hogy a „Nemzeti érzés, identitástudat, hazaszeretet – és minden e tárgykörhöz kapcsolódó fogalom csak közvetett úton alakítható ki, illetve tanítható. Ez azért is fontos, mert elmélyíti és tudatossá teszi a hazaszeretetet. [...] A közvetett megközelítés legfontosabb eleme a magyar földrajz, a történelem, a művelődéstörténet – és mindenek felett a magyar irodalom tanítása. Természetes, hogy a földrajz keretén belül legrészletesebben hazánk tájait, természeti kincseit, állat- és növényvilágát, gazdaságföldrajzát kell megismertetni a diákokkal. Tanulmányi kirándulások, túrák egészítik ki, bővítik személyes élményekkel a már megtanultakat. [...] Az európai gondolkodásban alapvetés, hogy minden nemzet saját polgárait a haza szeretetére, megbecsülésére neveli. [...] Csak akkor tisztelhetjük a másságot kultúrában, történelemben, mentalitásban, ha minde nélkülött magunkat tiszteljük. Csak az értékelheti az idegen kultúrát, aki a sajátját jól ismeri. Ez a célja és feladata a hazaszeretetre nevelésnek. Ismerjük önmagunkat és figyeljünk másokra” (DOBOS, 1998: 60).

A rendszerváltás óta bekövetkezett változások magukkal hozták a hazafias-honvédelmi nevelés változását is. Ettől az időtől a bennünket körülvevő világ bonyolultabb, összetettebb lett, a bizonytalansági tényezők és a fenyegetettségérzetünk minőségileg átalakult. Csak néhány okot sorolunk: felbomlott a szocialista világrendszer, megszűnt a Varsói Szerződés szervezete, hazánk NATO-tag lett, 2004 nyarán az EU teljes jogú tagjává váltunk, az USA-t 2001. szeptember 11-én súlyos terrortámadás érte, a Magyar Honvédség immár önkéntes és hivatásos katonákból áll. Ezek és még számtalan további tényező elemi erővel jelzik, hogy a honvédelmi nevelés minőségileg új követelmények elé került, és új, elfogadható, meggyőző válaszokat kell adni a felmerülő kérdésekre. Elkerülhetetlen egy új honvédelmi kultúra kimunkálása és művelése, amely jól felfogott, elemi érdekünk. Nevelőmunkánkban egyre nagyobb hangsúlyt és jelentőséget kell kapnia a biztonság- és védelempolitikának, nem csupán nemzeti értelemben, hanem európai és világméretű kitekintésben is (VASAS 2009a).

A haza iránti érzelem személyes ügy és nem politikai kategória, ezért hazaszeretetre nevelni senkit nem lehet, ám meg lehet kísérlni a társadalmi-nemzeti alapértékek – mint például a szülőföld szolgálatára való hajlandóság – iránti attitűd kialakítását. Mivel ez egy hosszú folyamat, célszerű minél fiatalabb korban elkezdni. A feladat több szereplő részvételét követeli: családnak, iskolának, honvédségnek, civil szervezeteknek egyaránt van tennivalója.

„A honvédelmi nevelés nem különálló, s elkülönült nevelési feladat, hanem a nevelés szinte minden területen érvényesítendő határozott irányultság, amely az eszmeiség egyik sajátos vetülete. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nincsenek pontosan meghatározható, körülírható konkrét feladatai a nevelőmunka egészében. A honvédelmi nevelésben olyan komplex személyiségformálásról van szó, amely révén az egyén a haza építésére és védelmére minden vonatkozásban képes, érzelmileg és akaratilag felkészült legyen. Tudjon aktívan és eredményesen – nemzeti és nemzetközi vonatkozásban – dolgozni, küzdeni, harcolni mindaz ellen, ami lassítja, hátráltatja a haza előrehaladását, és ha szükséges, fegyverrel is helyt tudjon állni a hon védelméért” (VASAS 2009b: 147).

Egy 2009-es vélemény szerint az új honvédelmi kultúra kialakításához, az érdemi és eredményes védelmi és biztonságpolitikai oktatáshoz, neveléshez kulcskérdés a pedagógusképzési hiányok mielőbbi pótlása, az új tanárgenerációk képzésének kiegészítése a védelem és a biztonságpolitika kérdésköreivel. Ha ez nem is valósult meg, de pedagógus-továbbképzésben felkészülhetnek a tanárok a honvédelmi nevelésre.

A katonai alapismeretek közismereti választható érettségi tantárgy gyakorlati oktatásának és számonkérésének módszertana a középiskolák 9–12. évfolyamán című, az új érettségi követelményrendszerhez kidolgozásra és akkreditálásra került továbbképzés biztosítja a pedagógusok elméleti, gyakorlati és módszertani felkészítését. A programot a Honvédelmi Minisztérium alapította, a továbbképzések indítója és egyben az oklevél kiállítója a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara. A továbbképzés 60 órás, melyből 30 óra önálló elméleti felkészülés. Ennek célja, hogy megadja a tantárgy színvonalas tanításához szükséges elméleti alapokat, ennek érdekében a pedagógusok a Honvédelmi alapismeretek digitális tananyagának a megadott fejezeteit távoktatással sajátítják el, és ismereteikről írásbeli vizsgán adnak számot. A továbbképzés másik 30 órája gyakorlati felkészítés, ahol megismerik az érettségi vizsga lebonyolításának elméleti és gyakorlati módszereit, a diákok szakszerű értékelésének szempontjait, továbbá mindhárom tárgykör gyakorlati ismereteinek végrehajtásából értékelést kapnak.

A hazafias és honvédelmi nevelés módszertana az alapfokú oktatás 1–4. évfolyamán, [...] az alapfokú oktatás 5–8. évfolyamán, [...] a középiskola 9–13. évfolyamán három továbbképzés alapítója a Honvédelmi Minisztérium Humánpolitikai Főosztály. A képzés indítója a Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Át- és Továbbképző Központ. A releváns korosztállyal foglalkozó pedagógusok 60 órás képzésen készülnek fel a hazafias és honvédelmi neveléssel kapcsolatos pedagógus és szervezői feladatok ellátására. Megismerik azokat a nemes történelmi hagyományokat és értékeket, amelyekkel felvértezve megértik a hazafiság lényegét, azt, hogy az egyes állampolgár szintjén mit jelent ma ez a fogalom; megismerik azokat a speciális oktatási, nevelési módszereket, amelyek a hazafias és honvédelmi nevelés eredményes végrehajtásához szükségesek; megszerzik mindazon biztonságpolitikával, honvédelemmel, hadtudománnyal kapcsolatos elméleti ismereteket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a hazafias és honvédelmi nevelés feladatait színvonalasan végezzék; megismerik azokat a történelmi hagyományainkat, pozitív hőseinket, amelyek felhasználhatók a hazafias és honvédelmi nevelésben; felfedezik a honvédelmi ismeretek és tevékenységek közvetítésében rejlő közösségfejlesztési lehetőségeket; integrálják a hazafias értékeket a tanulók szociális kompetenciafejlesztésének pedagógiai tevékenységeibe; megismerik azokat a speciális oktatási-nevelési módszereket (motivációs technikákat), amelyek a hazafias és honvédelmi nevelés eredményes végrehajtásához szükségesek; elsajátítják a modern tanulásirányítás és értékelés technikáit, a reflektív tanári gondolkodásmódot, és tudják alkalmazni a hatékony hazafias és honvédelmi nevelésben is (H. VARGA–CZANK 2012).

E-LEARNING A KATONAI ÉS POLGÁRI FELSŐOKTATÁSBAN

1999 decemberében újtára indult egy politikai kezdeményezés, amelynek a célja az online Európa megteremtése volt: az Európai Unió biztosítja, hogy az eljövendő generációk minél jobban élvezhessék az információs társadalom kínálta előnyöket. A kitűzött célok azt hangsúlyozták, hogy az ipari forradalomhoz mérhető, nagy horderejű és az egész világot érintő változások mindenkire és mindenhol hatással lesznek, mégpedig úgy, hogy az információs társadalomhoz vezető *e*-Európa az összetartást és az integrációt erősíti. Lényegében tehát az *e*-Európa célja, hogy az információs társadalom előnyeit elérhetővé tegye minden európai állampolgár számára. Át kell segítenie minden állampolgárt, háztartást és iskolát, vállalatot és szervezetet a digitális korbá és az internetre, meg kell teremtenie egy digitálisan művelt Európát, amelyben a vállalkozói réteg kész anyagilag is támogatni az új ötletek kifejlesztését, biztosítania kell, hogy a folyamat ne legyen kirekesztő, növelje a fogyasztói bizalmat, és erősítse a társadalmi kohéziót. Az 1990-es évek második felében az *e*-learning a tömegesedő felsőoktatás első számú megújulási lehetőségének tűnt világszerte. A virtuális egyetem eszméje elsősorban az élethosszig tartó tanulás miatt felértékelődő távoktatás megújulását célozta, míg az *e*-learning és a *blended learning* kurzusok terjedése vagy az IKT-technológia részleges, de folyamatosan növekvő mértékű alkalmazása a felsőoktatás és az egész oktatási rendszer modernizációját vetítette előre.

Az elmúlt évtized tapasztalatai alapján azonban az IKT és az új oktatási formák terjedése nem hozott forradalmi változást a felsőoktatásban. A rövid tanulási ciklusok – pl. a fejlődő országokban indított sikeres, gyakran az alapkészségek pótlására irányuló felnőttképzési kurzusok – és az informális tanulás esetenként zajos sikereinek kontrasztjaként a virtuális egyetemek vagy az egyes tárgyak oktatására koncentráló egyetemi e-learning és blended learning kurzusok eddig csak részben váltották be a hozzájuk fűzött reményeket (TÓTH 2007).

Távoktatási tárgyú publikációk (alapelvek, tendenciák, tervek, megvalósult lépések) katonai publikációk már több mint másfél évtizede is megjelentek Magyarországon (SIPOS 1995). Kiemelten is említést érdemel a haditechnikai kutatásfejlesztés úttörőnek számító multimédiás tananyaga (KENDE–SERES 2005). Műfajában is újdonság volt a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen (ZMNE) az információs műveletek multimédiás tananyaga (HAIG–VÁRHEGYI–KOVÁCS 2005).

Vizsgálódásunk tárgyához szorosan kapcsolódva a témakör előzményeihez tartozik a Honvédelmi alapismeretek távoktatási tantárgy, amely 2007 óta több ezres hallgatói létszámmal működik a ZMNE kezdeményezésére és szervezésében több felsőoktatási karon (VÖRÖS–CZANK 2010). A 2007-ben keresztfél éves ütemezésben megvalósult Az élethelyzethez igazított tanulás pedagógiai gyakorlata című oktató továbbképzésen számos katonai és polgári ZMNE-munkatárs vett részt, s az együttműködés következő mérföldköve a módszertan tankönyvének megjelenése volt (GERŐ online). Az évek során az oktatás tapasztalatairól folyamatosan jelentek meg publikációk.

A Pannon Egyetemen oktatott Honvédelmi alapismeretek eredményeit összegző tanulmány szerint a hallgatók kiemelten pozitívan ítélték meg a számítógépeknek és a hálózatoknak az információszerzésben és információfeldolgozásban, a tanulásban, gyakorlásban, önellenőrzésben, a csoportmunkában és a tudományos kutatásban, továbbá a tanórákon betöltött szerepét. A hallgatók nagy önállósággal, szorgalommal és hatékonyan tanultak. A távoktatási keretrendszer megbízhatóan működött, lehetővé tette a teljesen önálló és hatékony tanulást. Igazi szakmai sikert és elismerést jelentett a tananyagkészítők és a tutor számára az írásbeli dolgozatok magas színvonala, a jó vizsgaeredmények, a félévek során tapasztalt pozitív hallgatói hozzáállás és visszajelzések. Az oktatás egyedülálló és sikeres volt a ZMNE eddigi történetében: egy időben tesztelte az informatikai rendszert, az Oracle iLearning tanulástámogató keretrendszert, az elektronikus tananyagot, a távoktatás szervezését, a tutor és a hallgatók tevékenységét. A hallgatók visszajelzései, valamint az általuk kitöltött elégedettségi kérdőív alapján a tantárgy nemcsak a tartalma, hanem az oktatás módszere miatt is népszerű.

Az oktatás elindításakor a hallgatók jól átgondolt, minden apró részletre kiterjedő információt tartalmazó útmutatót, valamint jól felépített tananyagot kaptak, amelyek segítségével képesek voltak önállóan hatékonyan tanulni, jól

alkalmazkodtak a távoktatás feltételrendszeréhez. A tantárgy a polgári felsőoktatás hallgatói számára hiánypótló volt, valós társadalmi igénnyel találkozott, ezzel is magyarázható pozitív fogadtatása és népszerűsége, amelyet az is igazol, hogy 2009 szeptemberétől további felsőoktatási intézmények is meghirdették a Honvédelmi alapismereteket. A visszajelzések szerint a fiatalok komoly elméleti tudást szereztek a Honvédelmi alapismeretek tananyag elsajátítása során, az általuk kifejtett pozitív propaganda a honvédelem ügye és a Magyar Honvédség megismertetése területén komoly hitelességgel bír, és ennek következtében hatékony (VÖRÖS 2009).

HONVÉDELMI ISMERETEK A KÖZÉPISKOLÁBAN ÉS A FELSŐOKTATÁSBAN

A Honvédelmi Minisztérium 2008-ban az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztésének megalapozása érdekében megkezdte annak teljes körű felülvizsgálatát. Az erről szóló jelentés alapján az Országgyűlés a 124/2008. (XII. 3.) számú határozatában felhatalmazást adott és egyúttal feladatot is szabott a végrehajtó hatalom számára. Az 1032/2009. (III. 17.) Kormányhatározat g) pontja rendelkezett az alap-, közép- és felsőfokú oktatási intézményekben az állampolgári/honvédelmi ismeretek szélesítését célzó program kidolgozásáról és bevezetéséről. A feladatot az oktatási és kulturális miniszter, valamint a honvédelmi miniszter együttes felelősségi körébe utalta. A Honvédelmi Minisztérium – a kapcsolattartás korlátozott lehetőségei miatt – megoldást keresett a fiatalok, elsősorban a közép- és felsőfokú oktatásban részt vevő diákok hatékony elérésére és a hazafias neveléssel összefüggő ismeretek átadására.

A megváltozott feltételeknek megfelelő, a fiatal generáció megszólítására vonatkozó tervező és kidolgozó munka, valamint az önkéntes haderőre történő átállás megkezdődött, és a professzionális haderő bevezetésével szinte egy időben – a 338/2004. (XII. 18.) kormányrendelet értelmében – a középiskolák tananyagában a Katonai alapismeretek tantárgy választható közismereti érettségi vizsgatárgy lett (középszinten és emelt szinten is). Ez a tantárgy alapvető szerepet játszhat a Magyar Honvédség érdekében folytatott toborzás és pályára irányítás területén, mivel a sorkatonai szolgálat megszűnése után ez az egyetlen intézményes lehetőség a fiatalok hazafias nevelésére a Magyar Honvédség számára kiemelten fontos korosztályban. Alapvető katonai ismeretek átadásával nemcsak egy szabadon választható érettségi tantárgy áll a tanulók rendelkezésére, hanem egy lehetőség is a katonai élet sajátosságaival, szabályzóival való megismerkedésre. Ezen ismeretek birtokában megalapozottabban dönthetnek a katonai hivatás választásáról vagy szerződéses katonai szolgálat létesítéséről. A tantárgy oktatásának nem célja a fiatalok katonai kiképzése vagy a direkt katonai toborzás. A tanulás során a középiskolás diákok:

- megismerik Magyarországnak a NATO-ban és az Európai Unióban betöltött helyét és szerepét,
- megértik, hogy a NATO és az EU milyen biztonsági garanciákat jelent hazánk – ezen belül minden állampolgár – számára,
- megismerik az állampolgárok honvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeit; megértik, mit jelent napjainkban az egyén szintjén a hazafiság és a hazaszeretet,
- megismerik Magyarország honvédelmi rendszerének fontosabb elemeit, működését, a Magyar Honvédség szerepét, feladatrendszerét,
- életszerű tapasztalatokat szereznek a szerződéses, a hivatásos, az önkéntes tartalékos katonák tevékenységéről, életéről,
- szert tesznek olyan gyakorlati ismeretekre, amelyek segítenek fejleszteni a csapatmunkát, az önfegyelmet, a kitartást,
- jártasak lesznek a katasztrófa helyzetekben (természeti, ipari), balesetekben szükséges elsősegélynyújtó feladatokban,
- motiváltak lesznek a katonai pálya választására, az ehhez szükséges ismeretek és képességek elsajátítására,
- információval rendelkeznek a katonai pályán történő továbbtanulás lehetőségeiről.

Hasonló szándék vezérelte a Honvédelmi Minisztériumot a Honvédelmi alapismeretek tantárgy felsőoktatási rendszerbe való beillesztésekor is. A tantárgy a polgári felsőoktatásban tanuló hallgatók számára készített hiánypótló mű, célja az alapvető elméleti honvédelmi ismeretek megismertetése az érdeklődőkkel. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem és a Pannon Egyetem rektorai által kötött szerződés alapján a tantárgy három kreditértékkel a 2007–2008-as tanévtől a Pannon Egyetemen választhatóvá vált. A bevezetés óta eltelt időszakban mind a tantárgyat oktató egyetemek száma, mind a tantárgyat választó hallgatók létszáma jelentősen bővült. A tantárgy – tananyagának folyamatos átdolgozása és tartalma korszerűsítése révén is – alkalmas a polgári felsőoktatásban tanuló hallgatók számára az alapvető honvédelmi ismeretek távoktatás keretén belüli elsajátítására.

HONVÉDELMI ALAPISMERETEK TANULÁSA E-LEARNING KERETÉBEN

A polgári felsőoktatási intézményekben a Honvédelmi alapismeretek tantárgy oktatásának a célja, hogy a hallgatók egyrészt tegyenek szert azon ismeretekre, amelyek hazánk biztonságpolitikai környezetével, honvédelmével, az állampolgárok személyes honvédelmi kötelezettségeivel kapcsolatosak, másrészt ismerjék meg a Magyar Honvédség helyét és szerepét a honvédelem rendszerében, legyenek tisztában annak szervezeti felépítésével, működésének

fontosabb jellemzőivel. A kurzus során megszerzett elméleti ismereteik birtokában legyenek képesek eligazodnia a Magyarország biztonságát, honvédelmét érintő alapvető kérdésekben.

A tananyag az interneten keresztül érhető el, az NKE által biztosított felhasználói névvel és jelszóval, így az illetéktelen hozzáférés megakadályozható (az anyag nem tartalmaz minősített tartalmakat). Modulrendszerű felépítése biztosítja a jó áttekinthetőséget, az elsajátított tudás önellenőrzését, valamint a szükséges módosítások gyors végrehajthatóságát. Az egyetem által használt, Oracle iLearning tanulástámogató keretrendszer (Learning Management System – LMS) a tananyaghoz történő hozzáféréseken kívül biztosítja a tanulók munkájának követését és naplózását, az elsajátított anyag ellenőrzését, fórumok és beszélgetőszobák létrehozását, a tanulók hálózaton keresztül történő csoportmunkáját, a tutorok és a tanulók levelezését, közérdekű hírek hirdetőtáblán történő megjelenítését, a különböző jogosultságok személyek szintjén történő beállítását. Jelenleg folyik az átállás az ILIAS keretrendszerre.

A Honvédelmi alapismeretek multimédiás oktatócsomag a kezdetektől 12, majd 2011-től 13 fejezetben tartalmazta a honvédelemmel, a Magyar Honvédség működésével és az általános katonai felkészítéssel kapcsolatos ismereteket.

1. táblázat: Honvédelmi alapismeretek tananyaga

Fejezet	Megnevezés
I.	Jogszabályismeret
II.	Biztonságpolitikai és szövetségi ismeretek
III.	Korunk háborúinak jellemzői
IV.	Hadtörténelmi ismeretek
V.	A Magyar Honvédség feladatai és felépítése
VI.	Béketámogató műveletek
VII.	Általános katonai ismeretek
VIII.	Túlélési ismeretek
IX.	Katonai logisztika
X.	ABV védelmi ismeretek
XI.	A tájékozódás alapjai és modern eszközei
XII.	Egészségügyi ismeretek
XIII.	Haditechnikai ismeretek

Forrás: Saját szerkesztés

Komplex számonkérési rendszer került kidolgozásra: a hallgatóknak a tananyag elsajátítása mellett fel kell dolgozniuk az ajánlott irodalmat is (például 2008-ban 11 elektronikus, az interneten elérhető publikáció az *Új Honvédségi Szemle* és a *Humán Szemle* 2006–2007-es számaiból). A számonkérés részét ké-

pező írásbeli esszé témáját 52 témakörből választhatták ki a hallgatók. A félév végén egy komplex írásbeli vizsgára kerül sor, a feladatlapok 45–50 különböző típusú feladatot tartalmaznak az alábbiak szerint:

- rövid választ igénylő nyitott kérdések;
- hiányos szöveg kiegészítése, kifejezések pótlása listából vagy anélkül;
- képek alapján kérdésekre válasz;
- hamis és igaz állítások kiválasztása;
- fogalmak felismerése, hibás fogalmak kiválasztása;
- képi információk felismerése;
- ábrák, vázlatok kiegészítése, felismerése.

A kurzus tananyagához a középiskolai oktatás céljára is szolgáló Katonai alapismeretek tankönyv és segédanyagai – többek között a tanári kézikönyv – is kapcsolhatók. Ezeknek a (nem teljes) változatait a jelszóval védett rendszeren kívül egyéb internetes honlapon is el lehet érni. A legrészletesebb alap- és kiegészítő anyagot a KatonaSuli honlapján találhatjuk. Ugyancsak itt találjuk a kézikönyvet, amely az egyes fejezetekhez kapcsolódóan tartalmaz segédanyagokat, fotókat, forrásokat, módszertant, tankönyvi illusztrációkat.

Az oktatás során az információáramlás két csatornán zajlik: szervezési kérdésekben az egyetemek kapcsolattartójával az NKE Katonai Át- és Továbbképző Központjának vezetője tartja a kapcsolatot, míg a hallgatókkal a tutor (elektronikus levelezéssel).

KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT 2014 TAVASZÁN

A vizsgálatot egy online kérdőívszerkesztő felhasználásával végeztük. A tantárgyat a megkérdezés félévében 571 hallgató vette fel, eredményesen vizsgázott 377 fő. A kérdőívet 99 fő (54 nő és 45 férfi) töltötte ki, a vizsgázók 25,25%-a.

2. táblázat: Honvédelmi ismereteket felvett hallgatók száma intézményenként

Felsőoktatási intézmények	Létszám
Nyíregyházi Főiskola	149
Pannon Egyetem	347
Nyugat-magyarországi Egyetem, Savaria Campus, Szombathely	62
Eötvös József Főiskola, Baja	13
	571

Forrás: Saját szerkesztés

A kérdőívben 26 kérdést tettünk fel. Három kérdés az intézményre, a kitöltők nemére, az alap- vagy mesterképzésben folytatott tanulmányokra vonatkozott. Tizennégy kérdés a Honvédelmi alapismeretek tanulásának motívumairól, céljáról, az esetleges pályára irányító szerepéről érdeklődött. Az e-learning keretében végzett tanulással, tananyagletöltéssel, vizsgával kapcsolatosan 11 kérdést tettünk fel, ezeknek az eredményeit mutatjuk be részletesen.

Hipotézisünk az volt, hogy a hallgatók nemcsak a tananyag elsajátítását, hanem a vizsgát is szívesebben végeznék online alapon, amennyiben erre lehetőséget biztosítanánk.

A Van-e az egyetemén, főiskoláján más e-learninges kurzus? kérdésünkre 44 fő válaszolt igennel, 55 fő pedig nemmel. Természetesen messzemenő következtetést az összesített eredményből nem tudunk levonni, de azért elgondolkodtató, hogy ilyen nagy százalékban nem tudnak arról, van-e ilyen kurzus az intézményükben.

A Ha van, kérjük, adja meg a kurzus(ok) nevét! kérdésre adott válaszok között szerepelt a „Nem tudom, de biztos van.” és az „Ezt sajnos nem tudom megadni.” válasz is. A legtöbb e-learninges kurzus az adott felsőoktatási intézményekben a kommunikáció és az informatika, néhány esetben a tanulást segítő kurzusokhoz kapcsolódik (például Bevezetés az informatikába, Használjuk az internetet tanulásra, Elfogultságmentes kommunikáció).

Azt is megkérdeztük, hogy melyik online-kurzust végezték el, és a kapott válaszok azt mutatják, hogy a különböző szakokon a szak specialitásának megfelelően van jelen főképpen online-kurzus: Gyógytestnevelés, Cigány gyerekek szocializációja a pedagógus szakokon, Üzleti folyamatok támogatása a gazdaságtudományi tanulmányokat folytató hallgatóknak stb.

A hallgatókat a tantárgy felvételekor a legnagyobb mértékben az motiválta, hogy ilyen módon kívántak információt szerezni a Magyar Honvédségről, míg a második legmagasabb motiváló okként a tantárgy kreditértékét jelölték meg. A kurzus népszerűségét mutatja, hogy a tanulmányok során a hallgatók egymásnak is beszámolnak a tárgyról, így a félévben csaknem a hallgatók fele azért választotta egyik tantárgyának a Honvédelmi alapismereteket, mert a kurzust már elvégző csoporttársak vagy ismerősök ajánlották a tanulását.

A tantárgy anyagát változatosan dolgozták fel a hallgatók. Harminchét fő kinyomtatta, 66 fő az interneten olvasta, 6 fő még további anyagokat és anyagok elérési útjait kérte a tutortól (e-mailes kapcsolattal), 3 fő pedig további formákat is választott (feladatokat oldott meg, videókat nézett meg a YouTube-on). Látható, hogy a tanulási folyamatban az online-eszközök, módszerek domináltak.

A Honvédelmi alapismeretek e-learninges kurzus legfőbb előnyének azt tartja a hallgatók 72,7%-a, hogy rugalmas tanulást tesz lehetővé, 51%-uk az időtakarékosságot, 49,4%-uk a földrajzi helytől függetlenül lehetséges tanulást előnyét is bejelölte. A hallgatók 23,2%-a szerint az e-learning interaktivitására, aktív tanulásra is készlet.

Az e-learninges kurzussal kapcsolatos előzetes várakozások és azoknak a teljesülése a várakozásnak megfelelően alakult. A hallgatók időbeli kötöttségek nélkül, saját tempóban tudtak tanulni, amelyhez a tanulási módszert önállóan választhatták meg. 92,9%-uk az elvárásaiknak megfelelően a tanulás mennyiségét a tempójához, az idejéhez tudta igazítani, tehát maga határozhatta meg azt. Amíg az elvárások között nem szerepelt túlzottan hangsúlyos helyen, hogy nem lesznek technikai nehézségek, a válaszolók nagy része elégedett volt, hiszen az ebbéli elvárásai teljesültek. Ez kifejezetten megalapozza, indokoltta teszi, hogy a következő időszakról a Honvédelmi alapismeretek tárgyából is online vizsgát alakítsunk ki.

A kutatásból az is kitűnik, hogy a hallgatók többsége elégedett az online tanulási módszerrel, azzal, hogy ha kérdése van, azt is online teheti fel és kapja meg rá a választ.

Vizsgaidőszakokban nyomtatott feladatlapon szemeszterenként három alkalommal lehetett eddig vizsgázni. Itt a szóbeli megkérdések eredményeként vontuk le azt a következtetést, hogy minél előbb létre kell hozni a webes felületen való vizsgalehetőséget. Ezért tettük fel a kérdést, de számunkra meglepő eredményt kaptunk. Arra számítottunk, hogy mindenki az online vizsgázási módot fogja választani, 50,5%-uk jelölte meg az elektronikus vizsgafelületen választ, ugyanakkor 69,5% a felsőoktatási intézményekben papíralapon lehetőséget is választotta. Érdekességként említjük meg, hogy öt fő szóban, bizottság előtt szeretne a tantárgyból vizsgázni.

A Honvédelmi ismereteket tanuló hallgatók válaszait összegezve azt mondhatjuk, hogy bár az egyes válaszok az e-learninges tanulás és vizsgázás lehetőségei melletti állásfoglalást mutatták, a vizsgára vonatkozóan az elvárások nem igazolódtak be. Azt vártuk ugyanis, hogy a hallgatók sokkal inkább szeretnék időtől, tértől függetlenül, online alapon vizsgázni. Ugyanakkor a meglepetés erejét csökkentették azok az információk, amelyeket az egyes felsőoktatási intézmények e-learninges kurzusairól, illetve a hallgatóknak ilyen kurzusokon való részvételéről megtudtunk. A hallgatók egy része ugyanis ezekre a kérdésekre nem válaszolt, a válaszolók közül pedig többen nem tanultak még ilyen kurzusokon.

A tantárgy oktatását lehetővé tevő és a mérésben részt vevő felsőoktatási intézmények valamennyi szereplőjének adott tehát a feladat: meg kell teremteni a lehetőséget a hallgatóknak, hogy minél nagyobb számú kurzuson vehessenek részt online keretekben. Ez fontos, a jövőnek szóló feladat is, hiszen a „life long learning” a jelenlegi felsőoktatási hallgatók életpályájának valósága lesz.

ÖSSZEGZÉS

A honvédelmi nevelés a középiskolákban és a felsőoktatásban is három területen hozhat hasznot: képességfejlesztési szinten, az erkölcsi nevelés kérdéseiben, továbbá az ismeretek biztosítása által. A cél az, hogy a fiatalok felelős állampolgárokká váljanak, kapcsolatba kerüljenek a Magyar Honvédséggel, valamint az is, hogy erősödjön a társadalmi szolidaritás a magyar állampolgárok között.

A honvédelmi nevelés megerősítheti a szülőföld iránt érzett pozitív érzelmeket, hozzájárulhat a katonai szolgálatra való hajlandóság elősegítéséhez. Az ismeretek lehetővé teszik a hazai és nemzetközi biztonsági elemek és veszélyek felismerését, amely megnyugtató tudatot adhat az egyre erősödő globalizációban. A haza védelme, a szövetségesi kötelezettségeknek eleget tenni tudó képességek kialakítása önkéntes és tudatos választás eredménye. A tananyagok elsajátítása hozzájárul a fiatalok általános társadalmi aktivitásának emeléséhez. A Honvédelmi alapismeretek elsajátítása nemcsak a felsőoktatásban használható, hanem további lehetőségeket is tartalmaz, többek között feltételül lehetne szabni a honvédelem területén elhelyezkedni kívánó fiatal diplomások számára.

A felmérések adataiból levonható tendenciák szerint a tantárgy népszerűsége a jövőben várhatóan tovább növekszik, ezért a tanulását segítő online módszerek és eszközök folyamatos fejlesztésére van szükség.

IRODALOM

- BÁBOSIK István: Nemzettudat – nemzeti szocializáció – hazafiság. *Iskolakultúra*, 1998. 4. szám. 40–48.
- BOGNÁR Károly: A honvédelem az egész társadalom ügye. *Hadtudomány*, 1998. VIII. évfolyam. 4. szám. 31–36.
- DOBOS Krisztina: Gondolatok a hazafias nevelésről. *Iskolakultúra*, 1998. 4. szám. 59–60.
- FÜRSTNÉ KÓLYI Erzsébet: Identitás, biztonság. A hazafiság és a honvédelem a NAT-ban és a helyi tantervekben. *Iskolakultúra*, 1998. 4. szám. 95–100.
- GÉCZI János 2006. *Az iskola kultúrája: nevelés és tudomány*. Iskolakultúra könyvek 31. Iskolakultúra, Pécs
- GERŐ Péter: *Élethelyzethez igazított tanulás*. <https://podcast.nyme.hu/gero-peter-dr-az-elethelyzethez-igazitott-tanulas-modszertananak-osszefoglalasa-ervenyessegi-korehianyossagai-tovabblepesi-lehetosegei/> Letöltés: 2014. november 26.
- HAIG Zsolt–VÁRHEGYI István–KOVÁCS László 2005. *Információs Műveletek: Információs korszak hadügyi forradalma és információs rendszerei*. Multimédiás oktató CD, ZMNE, Budapest
- H. VARGA Katalin–CZANK László: Katonai-honvédelmi nevelés a középiskolában, 2. rész. *Képzés és Gyakorlat*, 2012. 3–4. szám. 167–176.
- KENDE György–SERES György 2005. *Haditechnikai kutatás-fejlesztés, multimédiás egyetemi tananyag*, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest

- MIKLÓS Zoltán: Katonai nevelés és képzés az osztrák–magyar kiegyezésig. *Honvédségi Szemle*, 2009. 1. szám. 36–38.
- SIPOS Géza: Távoktatás a hadseregben. *Új Honvédségi Szemle* 49. 1995. 8. szám 65–72.
- TÓTH Zsolt: Az üzleti alapon fejlődő e-learning korlátai. *Új Pedagógiai Szemle*. 57. évfolyam, 3–4. szám. 2007. 200–207.
- VASAS Joachim: A honvédelmi nevelés néhány kérdéséről. *Honvédségi Szemle*. 2009. 6. szám. 39.
- VASAS Joachim: A honvédelmi nevelés, a védelem és biztonságpolitika néhány kérdése napjainkban. *Seregszemle*, 2009. 3. szám. 147–150.
- VÖRÖS Miklós: Az élethelyzethez igazított tanulás: elmélet és gyakorlat a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen. *Felnőttképzési Szemle*, III. évfolyam 1. szám. 2009. 114–121.
- VÖRÖS Miklós–CZANK László: A honvédelmi alapismeretek tantárgy oktatásának tapasztalatai a Pannon Egyetemen. *Honvédségi Szemle*, 2010. 64. évfolyam, 1. szám. 23–26.
- WESZELY Ödön 1932. *Pedagógia. A neveléstudomány rendszere rövid összefoglalásban*. Révai Kiadás. Budapest

Education and Home Defense in Hungary

The study presents how teaching Home Defense managed to return to general and higher education, after having almost completely disappeared due to social transition, although in Hungarian tradition it has always had a great significance. The marginalization of this educational area was primarily triggered, among others, by the suspension of conscription, which led to a certain social undervaluation. Reinstating Home Defense Education was largely aided by the fact that instruction is carried out using a new teaching-learning method i.e. distance learning, the system of which has been developed with purposeful work in line with the advantages of the Internet. Our research was carried out based on mapping the two levels of education systems. Furthermore, the two well functioning subsystems of Home defense education are presented: in higher education it is a one-semester elective course conducted by e-learning, or basic military education as an elective course, as well as further teacher training for military educators. In civil higher education, a survey was conducted using a questionnaire to measure the attitude of students studying Basic Home Defense towards both the subject and e-learning. The findings showed that for better results in learning, more and varied online material, worksheets and mock tests should be supplied.

Key words: military education, home defense education, military basics, higher education, e-learning

Obrana domovine i vaspitanje u Mađarskoj

Studija prikazuje nastojanja i metode pomoću kojih se patriotsko odbrambeno vaspitanje – koje je, uprkos svojoj značajnoj ulozi u mađarskoj istoriji i pedagogiji, za vreme sistemskih promena skoro u potpunosti iščezlo – konačno ipak vratilo u opšte obrazovanje i visokoškolsvo. Razlog marginalizacije ove pedagoške oblasti između ostalog jeste ukidanje služenja obaveznog vojnog roka, usled čega je došlo i do gubljenja društvenog prestiža ovog predmeta. Vraćanju odbrambenog vaspitanja u obrazovanje je u velikoj meri doprinelo što se ono odvija pomoću novog metoda učenja na daljinu, čiji je sistem izgrađen na bazi svesnih i celishodnih aktivnosti, prilagođavajući se mogućnostima koje pruža internet. Istraživanje se odvijalo putem sagledavanja vaspitnog sistema dva pomenuta obrazovna nivoa. Tim povodom je otkriven i dobro funkcionišući potsistem patriotsko odbrambenog vaspitanja koje se odvija unutar dva sistema školovanja: u visokom obrazovanju u vidu jednosemestralnog izbornog predmeta, u okviru kojeg se metodom e-učenja pruža znanje iz odbrane domovine, odnosno maturalnog izbornog predmeta karaktera opšte informisanosti, koji pruža osnovno znanje iz vojne oblasti. Uz potonji se vezuje i organizovanje kurseva za pripremu i usavršavanje nastavnika koji će da prenose znanje iz ovog predmeta. U civilnom visokom obrazovanju su pomoću upitnika ispitivani stavovi učenika prema e-učenju kod predmeta Osnovi odbrane domovine. Rezultati ispitivanja su pokazala da bi za još efikasnije učenje bilo potrebno stvoriti mogućnosti za pristup još većem broju raznolikog onlajn materijala, kao i radnim listovima, odnosno probnim ispitima.

Gljučne reči: vojna pedagogija, patriotsko vaspitanje, osnovna vojna znanja, visoko obrazovanje, e-učenje

Beérkezés időpontja: 2014. 11. 26.

Közlésre elfogadva: 2015. 04. 02.